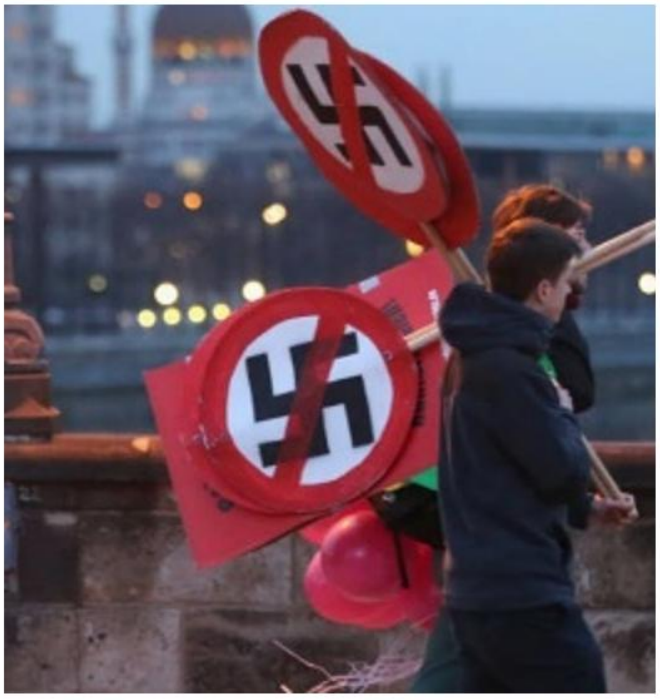
Porsgrunn
VIDEREGÅENDE SKOLE

Høyreekstremisme

«Hvorfor øker høyreekstreme holdninger blant unge gutter i Norge i dag?»

Navn: Maja Myhre Ishak og Mathilde Meder-Mohr

Klasse: 3STC og 3STA

Fag: Psykologi 2

Termin & år: 2025/2026

Innhold

Sammendrag **2**

Forord **3**

1. Innledning **3**

1.1. Bakgrunn 4

1.2. Avgrensning, problemstilling og disposisjon 5

2. Teori **7**

2.1. Psykologiske teorier 7

3. Metode **8**

3.1. Validitet og reliabilitet 10

4. Resultater **10**

4.1. Kvalitative resultater 10

4.2. Kvantitative resultater 13

5. Analyse **13**

6. Drøfting **15**

7. Konklusjon **17**

8. Referanser **18**

Sammendrag

De siste årene har norske myndigheter advart om økende radikalisering blant unge. Samtidig har høyreekstreme terrorangrep i Norge i nyere tid satt fokus på hvordan ekstreme ideologier kan etablere seg i samfunnet (PST, 2025). Nyere rapporter fra Politiets sikkerhetstjeneste (PST) viser også at stadig flere barn og unge radikaliseres (PST, 2025), noe som understreker behovet for å forstå hvorfor slike holdninger vinner frem blant unge gutter i dagens samfunn. På bakgrunn av dette undersøker denne forskningsoppgaven problemstillingen: «Hvorfor øker høyreekstreme holdninger blant unge gutter i Norge i dag?».

For å belyse problemstillingen er det benyttet en kombinasjon av kvalitative og kvantitative metoder. Den kvalitative delen består av et semistrukturert intervju med Sandra Myhre Ishak, som arbeider med forebygging av radikalisering blant ungdom. Den kvantitative delen bygger på eksisterende statistikk og rapporter, blant annet PSTs nasjonale trusselvurdering for 2025 og tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB). Kombinasjonen av metodene gjør det mulig å belyse fenomenet fra flere perspektiver og dermed gi et mer helhetlig bilde av utviklingen.

Funnene viser at økningen i høyreekstreme holdninger ikke kan forklares av en enkelt årsak, men må forstås som et samspill mellom flere faktorer. Sosiale medier fremstår som en sentral arena for radikalisering, blant annet gjennom algoritmer som kan forsterke eksisterende holdninger og eksponere unge for stadig mer ensidig og polariserende innhold. Samtidig peker både intervjuet og rapportene på at sårbarhetsfaktorer som utenforskap, usikkerhet, lavt selvbilde og psykiske utfordringer, kan gjøre enkelte unge gutter mer mottakelige for ekstreme budskap. Oppgaven konkluderer med at økningen i høyreekstreme holdninger blant unge gutter ikke kan forklares av en enkel årsak, men må forstås i lys av både individuelle og samfunnsmessige faktorer.

Forord

Vi vil gjerne rette en stor takk til veilederen vår, Ole Jørgen Øverland, for svært god veiledning og støtte gjennom hele arbeidsprosessen. Hans innspill og veiledning har vært avgjørende for at vi har kommet i mål med denne oppgaven. Vi ønsker også å takke han for relevant tidligere undervisning i psykologi. Både fra forrige og nåværende skoleår, noe som har gitt oss et godt faglig grunnlag og verdifull kompetanse innen psykologi generelt, og innen temaet høyreekstremisme, før vi startet arbeidet med forskningsoppgaven. Hans undervisning var mye av grunnen til at vi valgte å skrive forskningsoppgave i psykologi.

Videre vil vi takke Sandra Myhre Ishak, for et svært informativt og innsiktsfullt intervju. Intervjuet bidro med nye perspektiver og økt forståelse av temaet, og var en viktig del av grunnlaget i oppgaven. Til slutt vil vi takke skolen for muligheten til å gjennomføre denne forskningsoppgaven, samt for god tilrettelegging underveis. Å få anledning til å fordype oss i et selvvalgt tema har vært både lærerikt og gitt oss gode erfaringer som vi kommer til å ta med oss videre.

1. Innledning

Vi opplever i dag at høyreekstremisme utgjør en tydelig samfunnsutfordring. Norge har de siste årene vært preget av flere høyreekstreme terrorhandlinger. Blant annet angrepene på Utøya i 2011, moskéangrepet i Bærum i 2019 og drapet på Tamima Nibras Juhar i august 2025. Også internasjonalt har lignende hendelser funnet sted. Disse hendelsene viser oss at høyreekstremisme ikke bare er et historisk fenomen, slik nazismen under andre verdenskrig viser, men også en svært aktuell utfordring i dagens samfunn. Samtidig viser nyere rapporter fra Politiets sikkerhetstjeneste (PST) at stadig flere barn og unge radikaliseres i Norge, og at digitale plattformer spiller en stadig større rolle i denne utviklingen (PST, 2025).

Denne utviklingen har ført til økt oppmerksomhet rundt radikalisering, særlig blant unge mennesker. Unge menn er ofte overrepresentert i slike miljøer, noe som gjør det spesielt

relevant å undersøke hvilke faktorer som kan bidra til utviklingen av høyreekstreme holdninger blant unge gutter.

Parallelt med dette ser vi også tegn til endringer i politiske holdninger blant ungdom. I skolevalget i 2025 fikk Fremskrittspartiet (Frp) sitt beste resultat noensinne (Fremskrittspartiet, 2025). Det er viktig å understreke at Frp ikke er et høyreekstremt parti, men likevel kan økt støtte til mer konservative eller høyreorienterte partier blant unge gutter spesielt, indikere en mer utbredt holdningsendring. Dette gjør det relevant å undersøke hvordan slike holdninger faktisk utvikler seg, og hvilke faktorer som kan bidra til økt polarisering og etter hvert skape ekstremistiske holdninger.

For å undersøke dette fenomenet benytter vi oss av en trianguleringsmetode, hvor flere ulike metoder og perspektiver kombineres for å belyse problemstillingen. Vi bruker både kvalitative og kvantitative kilder for å få et mer helhetlig bilde av utviklingen (Wikipedia, 2020). Den kvalitative delen består av et intervju med Sandra Myhre Ishak, som arbeider med forebygging av radikalisering blant ungdom. Den kvantitative delen baserer seg på eksisterende forskning, statistikk og rapporter, blant annet fra politiets sikkerhets tjeneste (PST) og Statistisk sentralbyrå (SSB). Ved å kombinere disse metodene ønsker vi å få både et dybdeperspektiv, og et bredere samfunnsperspektiv på temaet.

Gjennom denne tilnærmingen ønsker vi å undersøke hvordan individuelle faktorer, digitale påvirkningsmekanismer og samfunnsmessige endringer kan bidra til utviklingen av høyreekstreme holdninger blant unge gutter i Norge i dag.

1.1. Bakgrunn

Høyreekstremisme blant unge er et tema som har fått økende oppmerksomhet de siste årene. Forskning viser at mange unge gutter som trekkes mot høyreekstreme miljøer, ofte opplever utenforskap, manglende tilhørighet og et behov for å føle seg viktige og sett (Antonsen-Gilje, 2025). Ifølge RVTS Øst kan radikalisering forstås som en gradvis prosess der mennesker tiltrekkes av ekstreme ideologier fordi de gir en følelse av mening, fellesskap og identitet (RVTS

øst, u.d.). Denne prosessen skjer ofte på nett, hvor høyreekstreme miljøer aktivt rekrutterer gjennom humor, «memes» og politiske budskap rettet mot unge menn (Hansen, 2022).

I forskning fra Universitetet i Tromsø (UiT) trekkes det frem at internett og sosiale medier spiller en sentral rolle i spredningen av høyreekstreme holdninger (Hansen, 2022). Gjennom plattformer som TikTok, YouTube og X blir hatefulle og rasistiske ytringer i større grad normalisert. Det gjør det lettere for unge gutter å møte ekstreme ideer i hverdagen uten nødvendigvis å oppsøke dem aktivt (Hansen, 2022). Samtidig er det nok mange som ikke oppfatter seg selv som ekstremister, men som mener de bruker ytringsfriheten sin til å «forsvare landet sitt», eller «forsvare norske verdier». Dette fenomenet kan også forstås som et uttrykk for polarisering, der samfunnsdebatten blir delt i to, med stadig sterkere meninger og mindre rom for nyanser, som skaper en «oss» mot «dem» holdning. I tillegg forsterkes polariseringen gjennom algoritmene på sosiale medier, som ofte viser brukerne innhold de allerede er enige i. Dermed øker avstanden mellom ulike grupper, og ekstreme holdninger kan fremstå som mer akseptable og normale (Hofoss, 2020).

Nettsiden Utveier.no, som arbeider med forebygging av radikalisering, understreker hvor viktig det er å forstå de sosiale og psykologiske faktorene bak denne utviklingen. De viser til at mange unge føler seg marginaliserte eller truet av samfunnsendringer som innvandring, likestilling og kulturelt mangfold. Slike følelser kan føre til sinne og frustrasjon, som i enkelte tilfeller utvikler seg til ekstremisme (Utveier, u.d.).

1.2. Avgrensning, problemstilling og disposisjon

Vår forskning plasserer seg innenfor forskningsfeltet ekstremisme og radikalisering, med særlig vekt på høyreekstremisme blant unge gutter. For å gjøre undersøkelsen håndterbar og presis har vi valgt å avgrense temaet både geografisk, demografisk og teoretisk. Studien avgrenses til Norge, og fokuserer spesifikt på unge gutter. Denne avgrensningen er gjort fordi statistikk og offentlige rapporter viser at gutter i langt større grad enn jenter er representert i høyreekstreme miljøer, og fordi tidligere terrorhandlinger i Norge har vært utført av unge menn. Ved å snevre

inn fokus kan vi gå dypere inn i årsakene bak utviklingen av høyreekstreme holdninger i denne gruppen.

Videre avgrenser vi studien ved å rette oppmerksomheten mot årsaker til økningen i høyreekstreme holdninger, heller enn mot organiserte høyreekstreme grupper alene. Mens mye tidligere forskning har konsentrert seg om radikaliseringsprosesser i lukkede og ekstreme miljøer, ønsker vi å undersøke de mer «hverdagslige» uttrykkene for høyreekstremisme. Dette innebærer blant annet hvordan rasistiske ytringer, stereotypier og fiendebilder i politikken kan normaliseres gjennom sosiale medier, humor, kommentarfelt og uformelle samtaler blant ungdom. Vi fokuserer på hvordan holdninger utvikles og forsterkes i dagliglivet.

Teoretisk avgrenses studien til psykologiske perspektiver på atferd, sosial påvirkning og radikalisering. Vi benytter oss av relevant psykologisk teori for å forklare hvordan faktorer som behov for tilhørighet, identitet, sosialt utenforskap og sosial kompetanse kan påvirke unge gutters mottakelighet for høyreekstreme ideer. Samtidig ser vi på kvantitative data som viser sammenhenger mellom psykiske utfordringer og radikalisering, og diagnoser og radikalisering, for å belyse sårbarhetsfaktorer uten å forklare ekstremisme utelukkende gjennom psykisk helse og utenforskap.

Med utgangspunkt i denne avgrensningen har vi formulert følgende problemstilling:

«Hvorfor øker høyreekstreme holdninger blant unge gutter i Norge i dag?»

Vi ønsker å gi en tydelig og oversiktlig framstilling av hvordan høyreekstreme holdninger kan vokse fram blant unge gutter i Norge, og hvordan slike holdninger i ytterste konsekvens kan bidra til ekstrem vold, slik vi har sett i tilfeller som Anders Behring Breivik og Philip Manshaus. Vår forskning er svært relevant for videre arbeid med forebygging av høyreekstremisme.

2. Teori

Ifølge Per Binders er kaos rundt, ulike svar på rett og galt, et multikulturelt samfunn med ulike tanker og meninger, faktorer som kan være triggende for radikalisering. Ekstremismen kan tilby klare svar på hva som er rett og galt, noe som kan gi stabilitet i livet (Binders, u.d.). Denne teorien kan derfor bidra til å forstå hvorfor enkelte gutter søker klare svar i ekstreme miljøer. Ifølge RVTS kan radikalisering forstås som en gradvis prosess der mennesker tiltrekkes av ekstreme ideologier, fordi ideologiene gir en følelse av mening, fellesskap og identitet (RVTS øst, u.d.). Dette stemmer også med intervjuet vi har gjennomført, hvor Sandra Myhre Ishak forklarer hvordan unge ofte søker seg til alternative fellesskap. Denne prosessen skjer ofte på nett, hvor ekstreme miljøer aktivt rekrutterer gjennom humor og politiske budskap rettet mot unge menn (Hansen, 2022). Dette kan kobles dirkete til problemstillingen vår, med fokus på hvordan unge gutter utvikler høyreekstreme holdninger.

SSB-data viser at ungdom på 13-15 år bruker i snitt nesten 3 timer på sosiale medier hver dag (SSB.no, 2025), noe som gjør dem ekstra utsatt for slike digitale påvirkninger. I forskning fra UiT kommer det fram at internett og sosiale medier spiller en sentral rolle i spredningen av ekstreme holdninger. Gjennom plattformer som TikTok og X kan unge gutter dele hatefulle ytringer uten å måtte stå til ansvar, og i større grad komme i kontakt med miljøer hvor slike holdninger og meninger er akseptert og normalisert (Hansen, 2022). Intervjuet bekrefter dette ved at Ishak beskriver hvordan algoritmer på sosiale medier kan føre ungdom inn i stadig mer polariserte miljøer.

2.1. Psykologiske teorier

Fra et sosialpsykologisk perspektiv kan vi bruke Tajfel og Turners sosiale identitetsteori. Denne teorien innebærer at folk får en identitet gjennom gruppene de tilhører (Svendsen, 2022, s. 70). Når unge gutter føler på utenforskap, er de mer tilbøyelige til å søke ekstreme miljøer for å oppnå anerkjennelse og tilhørighet. Tajfels og Turners sosiale identitetsteori går ut på at vi gjennom de gruppene vi deltar i, bygger en sosial identitet. Gjennom inn-grupper skapes en

følelse av «vi», samtidig som utgrupper markeres som «de andre». Dette kan forklare hvordan negative stereotypier og fordommer mot andre grupper kan oppstå, og hvorfor noen unge utvikler ekstrem rasisme. Dette knytter teorien direkte til problemstillingen om økende høyreekstreme holdninger. Innenfor gruppa vil det å være sterkt imot utgruppen kunne styrke samholdet og gi bekreftelse (Svendsen, 2022, s 120). Dette kan være med på å forklare hvorfor noen viser ekstrem rasisme, og blir høyreekstreme.

Freud påstod at atferd kan forklares av ubevisste behov og forsvarsmekanismer. Unge gutter som føler sinne, usikkerhet eller mindreverdighet kan bruke forsvarsmekanismen projeksjon. Projeksjon innebærer å skylde på eller legge følelsene sine over på andre. I slike tilfeller kan frustrasjon knyttet til mangel på tilhørighet bli dyttet over i sinne mot samfunnet og enkelte grupper. Hat kan bli en måte å håndtere ubevisste følelser på (Svendsen, 2022, s 44).

Maslows behovspyramide forklarer at mennesker trenger trygghet, anerkjennelse og har et sosialt behov (Svendsen, 2022, s. 60). Hvis disse behovene ikke blir dekket, kan man søke etter dem blant annet i ekstreme fellesskap. Vår oppfatning av oss selv skapes ifølge George Mead av de tilbakemeldingene vi får fra omverdenen. Denne teorien kalles speilingsteorien, og peker på hvordan de rundt oss er med på å utvikle selvbildet vårt (Svendsen, 2022, s. 70). En radikaliseringsprosess er ifølge Cathrine Moestue et systematisk angrep på en person. De som radikaliserer vil endre virkelighetsoppfatningen og selvbildet til personen, med hensikt om å få personen til å underkaste seg ledelsen av gruppen (Moestue, u.d.). Dette ser vi i intervjuet, hvor Ishak beskriver hvordan mentorene bruker gradvis påvirkning og tillit for å lede ungdom ut av radikaliserte miljøer.

3. Metode

I dette kapittelet skal vi gjøre rede for metodene vi har brukt i oppgaven for å finne ut hvorfor høyreekstremisme er en økende trend blant unge gutter i vårt samfunn. I oppgaven vår bruker vi både kvalitativ og kvantitativ metode for å gi et mer helhetlig bilde av temaet. Den kvalitative delen består av et intervju med Sandra Myhre Ishak, som jobber med forebyggende tiltak rettet mot barn og unge. Ishak er lærer på Tveten Ungdomsskole i Porsgrunn, og jobber også i

Mentornettverket i Porsgrunn kommune. Intervjuet med Ishak gir innsikt i erfaringer og vurderinger som ikke alltid kommer fram gjennom tall eller statistikk, og gir et dybdeperspektiv på hvordan forebygging fungerer i praksis. Den kvantitative delen består av eksisterende data hentet fra internettkilder som PSTs nasjonale trusselvurdering 2025, statistikk fra SSB om ungdoms bruk av sosiale medier, samt VG-artikkelen som omtaler PSTs gjennomgang av radikalisert ungdom og diagnoser. Dette gir oversikt over trender, omfang og utvikling, og gjør det mulig å sette intervjuet inn i en bredere sammenheng. Vi vurderte å gjennomføre egne undersøkelser, men kom frem til at eksisterende data var mer pålitelig da det ville vært utfordrende for oss å gjennomføre en så omfattende undersøkelse og få pålitelige og reliable svar. Men, ved å kombinere begge disse metodene kan vi både beskrive konkrete erfaringer, og underbygge disse med tall og tidligere forskning, noe som gir et solid grunnlag for å drøfte problemstillingen videre.

Vi har brukt kvalitativ metode gjennom et intervju. Vi valgte intervju som metode fordi det gir mulighet til å få mer utdypende og nyanserte svar fra en fagperson enn det som kommer fram i statistikk og rapporter. Kvalitativ metode passer godt til denne oppgaven, da målet er å få en bedre forståelse av årsakene bak radikalisering og høyreekstremisme blant unge gutter. Intervjuet ble som sagt gjennomført med Sandra Myhre Ishak, hun er relevant som mentor fordi hun er lærer på en ungdomsskole, med ansvar for velkomstklassen for nyankomne minoritetsspråklige elever. Det ble brukt et semistrukturert intervju med åpne spørsmål, slik at hun kunne utdype erfaringene sine og reflektere fritt. Av forskningsetiske grunner har vi fått samtykke fra Sandra til å bruke navnet hennes i oppgaven. Samtidig har metoden noen begrensninger. Intervjuet representerer erfaringene til kun én fagperson, og andre fagpersoner kunne hatt andre perspektiver. Dette betyr at resultatene ikke nødvendigvis kan generaliseres til alle situasjoner.

Vi har også valgt å bruke kvantitativ metode, gjennom eksisterende data, da vi vurderte det som utfordrende å gjennomføre en ny spørreundersøkelse. Å få unge gutter til å innrømme rasistiske eller radikaliserte holdninger ville trolig gitt lav validitet, fordi det er vanskelig for oss å få pålitelige svar på sensitive spørsmål som dette. I tillegg ville resultatene sannsynligvis hatt lav reliabilitet, ettersom vi mest sannsynlig ville fått andre svar dersom vi spurte en annen gruppe

unge gutter de samme spørsmålene, og vi verken har tid eller mulighet til å spørre svært mange personer. På bakgrunn av dette vurderte vi det som mer hensiktsmessig å basere oss på eksisterende forskning og statistikk.

3.1. Validitet og reliabilitet

Intervjuet med Sandra Myhre Ishak gir høy validitet, fordi hun har direkte erfaring med å arbeide med ungdom som står i faresonen for radikalisering. Gjennom konkrete situasjoner, vurderinger og erfaringer gir hun innsikt i prosesser som statistikk alene ikke kan vise, og bidrar dermed til å belyse hva som faktisk kan påvirke unge gutter. Reliabiliteten er imidlertid mer begrenset, ettersom vi kun får perspektivet til én fagperson, og andre kunne ha vektlagt andre sider av temaet.

De eksisterende dataene og rapportene fra PST gir på sin side høy reliabilitet, fordi tallene er systematisk samlet inn og kan etterprøves. De gir et tydelig bilde av trender, omfang og sårbarhetsfaktorer, og gjør det mulig å sette intervjuets erfaringer inn i en større sammenheng. Samtidig har denne typen kvantitative data en begrensning når det gjelder validitet i forklaring av årsaker, fordi statistikken primært viser hva som skjer, ikke hvorfor det skjer.

Kombinasjonen av metodene utgjør derfor en styrke i oppgaven. Ved å bruke både kvalitative og kvantitative kilder får vi både dybdeforståelse og et bredere samfunnsperspektiv, noe som gir et mer nyansert og helhetlig grunnlag for å drøfte problemstillingen.

4. Resultater

Intervjuet uendret:

Uendret intervju med Sandra Myhre Ishak.docx

4.1. Kvalitative resultater

Sandra Myhre Ishak forklarer at bakgrunnen for mentorordningen var en økende bekymring for radikalisering i Norge rundt 2016. Regjeringen så da et behov for tiltak, ettersom flere personer ble radikalisert både gjennom internett og ved å reise til ekstreme miljøer, blant annet til IS.

Som et resultat av dette ble det etablert en mentoropplæring i Bergen gjennom RVTS Vest, som arbeidet på oppdrag fra regjeringen. Da ordningen viste seg å være vellykket, ble den senere utvidet til et nasjonalt tilbud. I dag finnes det fem regionskontorer i Norge.

Ishak forteller videre at Porsgrunn kommune har sendt flere ansatte som jobber med barn og unge til Bergen for å gjennomføre denne mentorutdanningen. I Porsgrunn finnes det i dag 18 mentorer som jobber forebyggende med barn og unge. Mentorgruppen består av personer med ulik yrkesbakgrunn, blant annet prest, imam, ansatte i barnevernet, politiet, miljøterapeuter, lærere og personer som jobber med asylsøkere. Det som forener disse mentorene, er at de alle har tett kontakt med ungdom i Porsgrunn kommune.

Hun beskriver at mentorene møtes fast hver sjette uke. På disse møtene diskuterer de enten konkrete problemstillinger eller deler generelle observasjoner om utviklingstrekk i kommunen. Ishak trekker fram at mentorene blant annet har arbeidet med saker knyttet til økt interesse for høyreekstremisme, for eksempel en økende fascinasjon for Quisling og bruk av hakekors. Politiet og mentorene har ifølge henne god oversikt over disse miljøene i Porsgrunn.

I enkelte tilfeller har mentorer blitt brukt direkte i arbeid med enkeltbarn eller ungdommer som står i fare for, eller allerede har blitt, radikalisert. Hun forklarer at disse ungdommene ofte trenger støtte, hjelp og veiledning for å komme seg ut av radikale miljøer. Dersom en radikalisert ungdom takker ja til å få en mentor, er mentorens oppgave å bygge en relasjon til ungdommen. Dette innebærer å skape tillit, gjøre aktiviteter ungdommen selv er interessert i, og gradvis veilede vedkommende bort fra det radikaliserte miljøet. Målet er å bidra til et bredere perspektiv og et mer nyansert verdenssyn.

Ishak beskriver at mange av de barna og ungdommene som blir radikalisert, ofte opplever utenforskap og kan bli svært oppslukt av ekstreme ideer. Tidligere ble radikalisering ofte forklart med ensomhet og sosial isolasjon, men i dag peker hun på at internett spiller en sentral rolle. Algoritmer på sosiale medier gjør at dersom man viser interesse for et tema, kan man raskt bli eksponert for stadig mer ensidig og polariserende innhold. Dette kan føre til at unge til slutt befinner seg i et lukket informasjonsunivers der komplekse problemer får enkle forklaringer, og

hvor det finnes tydelige fiendebilder som kan få skylden for det som oppleves som urettferdig eller vanskelig.

Hun viser også til at nevrodivergente personer, som for eksempel personer med autismespekterforstyrrelser, ofte har vært overrepresentert i forbindelse med terrorhandlinger, både innen høyreekstremisme og islamistisk ekstremisme. Dette forklares med at disse individene kan ha en tendens til å utvikle sterke interesser for spesifikke temaer, samtidig som de kan ha utfordringer på vanlige sosiale arenaer.

Et annet sentralt poeng som Ishak trekker frem, er betydningen av «grooming» i radikaliseringsprosesser. Dette innebærer at unge mennesker får mye oppmerksomhet, ros og ansvar fra andre, ofte via internett. De kan oppleve at noen har tro på dem og gir dem en følelse av betydning, noe som kan bidra til sterk tilknytning til ekstreme miljøer.

Når det gjelder terrorhandlinger, påpeker hun at både høyreekstrem og islamistisk terror ofte utføres av enkeltpersoner. Innen høyreekstremisme er det ofte snakk om individer som opererer alene, slik som Breivik og Manshaus. I Norge er det sjelden formelle organisasjoner som står bak slike handlinger, men gjerningspersonene har ofte fordypet seg i høyreekstreme ideer og vært en del av nettbaserte ekstremistiske miljøer. Ishak understreker at unge mennesker ofte blir rammet av terror, fordi de radikale ønsker å ødelegge for fremtiden til Norge.

Hun beskriver også at det kan være vanskelig å identifisere personer med høyreekstreme holdninger. De fremstår ofte som helt vanlige i hverdagen og uttrykker ikke nødvendigvis ekstreme meninger åpent. Radikaliseringen skjer ofte i det skjulte, gjennom nettbruk hjemme, noe som gjør det vanskelig for foreldre å oppdage. I ettertid kan foreldre likevel se tegn som økt isolasjon, mer rasistiske holdninger og ensomhet. Avslutningsvis peker Ishak på at samfunnsendringer som økt innvandring, økonomiske utfordringer og generell usikkerhet i verden kan bidra til økt polarisering. Dette kan skape et større behov for å plassere skyld og forsterke motsetninger i samfunnet. Psykisk helse trekkes også frem som en mulig utløsende faktor i radikaliseringsprosesser (Ishak, 2025).

4.2. Kvantitative resultater

En sentral utfordring i forståelsen av høyreekstremisme i dagens samfunn er ikke bare ideologiske holdninger, men også de underliggende sårbarhetsfaktorene blant de som blir radikalisert. Ifølge en ny gjennomgang fra Politiets sikkerhetstjeneste (PST), omtalt i VG, viser tallene at så mye som en av tre ungdommer som har vært i kontakt med høyreradikale miljøer og som PST har bekymring for, har en psykiatrisk diagnose vurdert av helsepersonell. Dette gjelder særlig utviklingsforstyrrelser som autisme, som kan være knyttet til sosial isolasjon og et mer svart-hvitt tankesett, som kan gjøre unge mer mottakelige for ekstreme budskap. PSTs gjennomgang omfatter rundt hundre tilfeller hvor ungdom var i fare for å begå grov vold eller terror, og den høye forekomsten av diagnoser indikerer at psykiske helseutfordringer kan være en medvirkende faktor i radikaliseringsprosessen. Dette funnet viser at radikalisering mot høyreekstremisme ikke bare handler om ideologi, men også samspillet mellom individuelle sårbarheter og eksterne påvirkningsmekanismer, som sosiale medier og manglende sosialt nettverk (Johnsen A. B., 2025). Rapporten om Nasjonal trusselvurdering 2025, også utarbeidet av Politiets sikkerhetstjeneste (PST) gir en detaljert vurdering av radikalisering og ekstremisme blant barn og unge i Norge, og er derfor har vi valgt dette som en del av grunnlag for oppgaven (Politiets sikkerhetstjeneste, 2025).

5. Analyse

Med det teoretiske grunnlaget vil vi nå analysere våre funn for å undersøke hvordan disse perspektivene kan bidra til å forklare utviklingen. Forskning viser at mange unge gutter som trekkes mot ekstreme miljøer, ofte opplever utenforskap, manglende tilhørighet og behov for å føle seg viktige og sett (Antonsen-Gilje, 2025). Denne observasjonen kan forstås gjennom Tajfel og Turners teori om sosial identitet, som forklarer at ungdom kan utvikle en sterk gruppe identitet. (Svendsen, 2022, s 70). Dette kan vi se hos mange unge gutter som uttrykker frustrasjon over å ikke passe inn. PSTs rapport viser at flere av de mindreårige som radikaliseres har ulike utfordringer som gjør dem sårbare, blant annet utenforskap og psykisk uhelse (PST, 2025). Når vi kobler dette til Maslows behovspyramide, ser vi at manglende behov for trygghet, tilhørighet og anerkjennelse kan gjøre ungdom mer mottakelige for ekstreme ideologier

(Svendsen, 2022, s 60). Intervjuet med Sandra Myhre Ishak bekrefter også at ungdom som opplever isolasjon ofte blir mer mottakelige for ekstreme miljøer.

PST beskriver en økende tendens til radikalisering blant unge, og skriver at «innen hele kontraterrorfeltet i Norge ser vi at stadig flere barn og unge radikaliseres», og at «denne negative utviklingen vil vedvare» (Politiets sikkerhetstjeneste, 2025). Dette viser et mønster som samsvarer med Ishaks erfaringer: at radikalisering ofte skjer gradvis og i skjul, særlig gjennom digitale plattformer som forsterker eksisterende holdninger (Ishak, 2025). Rapporten fremhever at digitale plattformer spiller en sentral rolle, fordi «mindreåriges bruk av digitale plattformer bidrar særlig til denne radikaliseringen», og at ekstremistisk innhold både konsumeres og distribueres av unge, ofte på «svært voldsoppfordrende» måter (Politiets sikkerhetstjeneste, 2025). Videre viser PST at «spredningen av denne type innhold på populære kommersielle plattformer, som TikTok og Instagram, øker faren for at unge mennesker i Norge rekrutteres til ekstremisme» (Politiets sikkerhetstjeneste, 2025). Dette kan forstås gjennom teorien om projeksjon, hvor ungdom som opplever frustrasjon eller sinne kan overføre disse følelsene til fiendebilder skapt av ekstreme miljøer (Svendsen, 2022, s 44).

Når det gjelder høyreekstremisme sier rapporten at «også innen høyreekstremisme blir gjerningspersonene yngre», men at «det i hovedsak er personer over 18 år som gjennomfører og planlegger høyreekstreme terrorangrep i Vesten» (Politiets sikkerhetstjeneste, 2025). Dette gir et bilde av hvordan unge kan være påvirket av ekstreme ideologier uten å stå bak de mest alvorlige handlingene selv. PST fremhever også sårbarhetsfaktorer hos mindreårige som radikaliseres, og skriver at «flere av de mindreårige som radikaliseres, har ulike utfordringer som gjør dem sårbare og dermed lett mottakelige for et ekstremistisk budskap, blant annet utenforskap og psykisk uhelse» (Politiets sikkerhetstjeneste, 2025). Her ser vi et samspill: individuelle sårbarhetsfaktorer forsterkes av digital påvirkning og polarisering i samfunnet, noe som gjør at enkelte unge blir mer mottakelige for høyreekstreme holdninger. Rapporten peker på skoler som typiske mål for radikaliserte unge: «For mindreårige generelt ser vi et vedvarende fokus på skoler som mål. For disse er skoler et kjent og lett tilgjengelig mål, der det oppholder seg personer som inngår i deres fiendebilde» (Politiets sikkerhetstjeneste, 2025). Dette

illustrerer hvordan konteksten ungdom befinner seg i, både fysisk og digitalt, kan gjøre radikalisering lettere.

Avslutningsvis påpeker PST viktigheten av samarbeid for forebygging: «Samhandling med andre samfunnsaktører er derfor særlig viktig i PSTs forebyggende arbeid med mindreårige» (Politiets sikkerhetstjeneste, 2025). Dette viser at forebygging av radikalisering hos unge krever en helhetlig tilnærming.

6. Drøfting

Problemstillingen i denne oppgaven er som tidligere nevnt: *«Hvorfor øker høyreekstreme holdninger blant unge gutter i Norge i dag?».* Funnene våre viser at denne utviklingen ikke kan forklares av en enkelt faktor, men må forstås som et samspill mellom individuelle sårbarhetsfaktorer, digitale påvirkningsmekanismer og bredere samfunnsendringer. Samtidig er det nødvendig å drøfte om disse faktorene faktisk skaper radikalisering, eller om de primært forsterker allerede eksisterende frustrasjon og meninger hos enkelte unge gutter.

En sentral innsikt fra analysen er at utenforskap og behovet for tilhørighet fungerer som en «inngangsport» til ekstreme miljøer. Dette kan kobles til Tajfel og Turners sosiale identitetsteori, som viser at individer søker grupper som bekrefter deres selvbilde og gir anerkjennelse. Når ungdom opplever isolasjon eller marginalisering, blir de mer mottakelige for grupper som gir et tydelig «vi» versus «dem»-perspektiv. (Svendsen, 2022, s. 69). Mange unge gutter opplever ensomhet, usikkerhet eller manglende mestring uten å utvikle ekstreme holdninger. Dette tyder på at utenforskap alene ikke er nok for å forklare radikalisering, men heller fungerer som en sårbarhetsfaktor som i kombinasjon med andre faktorer kan øke risikoen.

Psykisk helse og marginalisering er også viktige faktorer. PSTs gjennomgang viser at en betydelig andel av ungdom som vekker bekymring, har psykiatriske diagnoser (Johnsen A. B., 2025). Dette betyr ikke at psykiske utfordringer i seg selv automatisk fører til ekstremisme, men at de kan fungere som sårbarhetsfaktorer. Sammen med sosial isolasjon, utfordringer med identitet og påvirkning fra sosiale medier, kan psykisk helse likevel gjøre enkelte unge gutter mer

mottakelige for radikalisering. I tillegg kan enkelte nevrodivergente ungdommer være mer utsatt for svart-hvitt-tenkning, som gjør dem mer tiltrukket av ideologiske fellesskap som gir struktur og forutsigbarhet (Ishak, 2025). Utveier.no understreker også hvor viktig det er å forstå de sosiale og psykologiske faktorene bak utviklingen av ekstreme holdninger. Mange unge føler seg marginaliserte eller truet av samfunnsendringer som innvandring, likestilling og kulturelt mangfold. Slike følelser kan føre til frustrasjon og utvikle seg til ekstremisme (Utveier, u.d.). Dette samsvarer med funnene fra intervju, PST-rapport og forskning, som viser at marginalisering og opplevd trussel mot egne verdier kan øke risikoen for radikalisering (Ishak, 2025) (PST, 2025).

Digitale plattformer spiller også en stor rolle. Sosiale medier gir ungdom tilgang til fellesskap og ideer, og algoritmer kan forsterke polariserte verdensbilder (Hansen, 2022), (Hofoss, 2020). Ifølge både PST og Ishak bidrar mindreåriges bruk av digitale plattformer i stor grad til radikalisering, og spredning av ekstremistisk innhold øker faren for rekruttering (Ishak, 2025) (PST, 2025). Forskning fra UiT viser at høyreekstreme miljøer aktivt benytter internett til rekruttering og normalisering av ekstreme holdninger (Hansen, 2022). Samtidig kan sosiale medier diskuteres som en forsterker fremfor en direkte årsak: unge gutter som allerede opplever utenforskap eller usikkerhet, kan lettere fanges opp av innhold som bekrefter deres eksisterende frustrasjon (Johnsen A. B., 2025) (Utveier, u.d.).

Bredere samfunnsendringer må også tas i betraktning. I en tid preget av økt polarisering, global usikkerhet og raske samfunnsendringer, kan ideologier som tilbyr klare svar og tydelige fiendebilder fremstå som en form for trygghet. Dette kan sees i lys av Maslows behovspyramide og speilingsteorien: når ungdom opplever utrygghet eller får negative tilbakemeldinger fra omgivelsene, søker de nye arenaer som gir anerkjennelse og trygghet. Et annet viktig poeng er samspillet mellom faktorer over tid. En ungdom som opplever utenforskap, psykiske utfordringer og samtidig eksponeres for polariserende innhold på nett, kan utvikle ekstreme holdninger gradvis. Dette samsvarer med både Moestue og Ishaks beskrivelse av at radikalisering ofte skjer i skjul og over tid, snarere enn som en plutselig radikal forandring. Det er også nødvendig å skille mellom en generell høyrebølge i samfunnet og høyreekstremisme.

Økt støtte til konservative partier innebærer ikke nødvendigvis økt ekstremisme, men kan normalisere fordommer og påvirke holdninger blant unge.

Avslutningsvis kan vi konkludere med at radikalisering er en gradvis og sammensatt prosess. Økningen i høyreekstreme holdninger blant unge gutter må forstås som et samspill. Individuelle sårbarhetsfaktorer, digitale plattformer og et polarisert samfunn virker sammen over tid. Radikalisering fremstår dermed som en gradvis prosess, hvor flere faktorer forsterker hverandre og gjør enkelte mer mottakelige. Det er ikke bare en enkelt årsak bak høyreekstremisme. Forebygging må derfor fokusere på å møte de underliggende behovene for tilhørighet, trygghet og anerkjennelse. Dette innebærer forebygging på skoler og miljøer ungdom er i, og en bevissthet rundt hvordan digitale plattformer påvirker verdenssyn og holdninger.

7. Konklusjon

I denne forskningsoppgaven har vi undersøkt problemstillingen: «Hvorfor øker høyreekstreme holdninger blant unge gutter i Norge i dag?» Med utgangspunkt i både kvalitativ metode (intervju med Sandra Myhre Ishak) og kvantitative kilder som PSTs nasjonale trusselvurdering 2025 og statistikk fra SSB, har vi fått et sammensatt og nyansert bilde av utviklingen.

Våre funn viser tydelig at økningen i høyreekstreme holdninger ikke kan forklares gjennom en enkelt årsak. Snarere må fenomenet forstås som et resultat av et komplekst samspill mellom individuelle sårbarhetsfaktorer og samfunnsmessige forhold. Sosiale medier fremstår som en særlig sentral arena i denne utviklingen. Algoritmestyrte plattformer bidrar til å forsterke eksisterende holdninger og kan gradvis føre unge inn i mer polariserte og ekstreme miljøer. Når ungdom daglig eksponeres for innhold som bekrefter deres egne tanker og frustrasjoner, kan verdensbildet snevres inn, og ekstreme forklaringer fremstå som mer normale og akseptable.

Samtidig viser både intervjuet og PSTs rapport at mange av de ungdommene som radikaliseres, ofte har opplevd utenforskap, usikkerhet, lavt selvbilde eller psykiske utfordringer (PST, 2025). Dette betyr ikke at disse faktorene automatisk fører til ekstremisme, men de fungerer som risikofaktorer som, i kombinasjon med digital påvirkning og polarisering, kan gjøre enkelte unge

mer mottakelige for ekstreme ideer. Enkelte nevrodivergente personer kan også være mer sårbare for svart-hvitt-tenkning og sterke ideologiske fellesskap (Ishak, 2025). Likevel er det avgjørende å understreke at disse faktorene ikke automatisk fører til ekstremisme. De fungerer som risikofaktorer, ikke årsaker i seg selv. De aller fleste unge som opplever psykiske utfordringer eller identitetsusikkerhet utvikler ikke ekstreme holdninger.

Vi ser også at utviklingen må forstås i lys av en bredere samfunnskontekst preget av polarisering, mye usikkerhet og raske samfunnsendringer. I en verden som kan oppleves uoversiktlig og utrygg med mye uenighet og politisk debatt, kan ideologier som tilbyr klare svar, tydelige fiendebilder og sterke fellesskap gi en følelse av kontroll, mening og identitet. For noen unge gutter kan dette bli en måte å håndtere frustrasjon og opplevelse av marginalisering på.

Gjennom arbeidet med denne oppgaven har vi fått bekreftet at radikalisering ofte skjer gradvis og i det skjulte, særlig gjennom miljøer på nett. Dette gjør forebyggingsarbeidet både viktig og krevende. Våre funn peker på at forebygging ikke bare handler om å motarbeide ekstreme ideer, men om å møte underliggende behov for tilhørighet, anerkjennelse og trygghet. Relasjoner, inkludering og tidlig forebygging fremstår som avgjørende faktorer.

Avslutningsvis kan vi si at vi har fått svar på problemstillingen, men at svaret ikke er enkelt. Økningen i høyreekstreme holdninger blant unge gutter må forstås som et samspill mellom digitale påvirkningsmekanismer, individuelle sårbarheter og samfunnsmessige årsaker. Samtidig åpner oppgaven opp for videre spørsmål: Hvordan vil kunstig intelligens og stadig mer avanserte algoritmer påvirke ungdoms verdenssyn i fremtiden? Hvordan påvirker dagens verdenssituasjon ungdoms usikkerhet? Og hvordan kan samfunnet sørge for at sårbarhet ikke utvikler seg til ekstremisme? Dersom vi ønsker å forebygge høyreekstremisme, må vi ikke bare bekjempe ideologiene, men også forstå og møte de menneskelige behovene bak dette. Det er kanskje her den viktigste innsikten i denne oppgaven ligger: forebygging starter i hverdagen, gjennom inkludering, relasjoner, kommunikasjon og forståelse av ungdommer.

8. Referanser

Antonsen-Gilje. (2025).

Antonsen-Gilje, M. C. (2025, 04 10). *BYMAG*. Hentet fra Flere ungdommer fanges opp før radikalisering skjer: https://www.bymag.no/ekstremisme-polarisering-radikalisering/flere-ungdommer-fanges-opp-for-radikalisering-skjer-hat-starter-ofte-med-utenforskap/122672

Binders, P. E. (u.d.).

Fremskrittspartiet. (2025, 02 10). Hentet fra Rekordstor stortingsgruppe klar etter tidenes beste valg: https://www.frp.no/nyheter/rekordstor-stortingsgruppe-klar-etter-tidenes-beste-valg

Hansen, C. B. (2022, 01 06). Hentet fra https://munin.uit.no/handle/10037/26613

Hansen, C. B. (2022, 06 01). Hentet fra Ungdom og høyreekstrem radikalisering på internett - en litteraturstudie. Hvordan kan vi forebygge at unge radikaliseres til høyreekstremisme på nett?: https://munin.uit.no/handle/10037/26613

Hofoss, E. (2020). *Forskning.no*. Hentet fra Sosiale medier har blitt et våpen: https://www.forskning.no/forsvarets-forskningsinstitutt-informasjonsteknologi-internett/sosiale-medier-er-blitt-et-vapen

Ishak, S. M. (2025, August 27).

Johnsen, A. B. (2025, Oktober 14). *VG*. Hentet fra PST om radikalisert ungdom: Hver tredje har en diagnose: https://www.vg.no/nyheter/i/VzK27d/pst-om-radikalisert-ungdom-hver-tredje-har-en-diagnose

Johnsen, O. (2022). *Nasjonalt vitenarkiv*.

Moestue, C. (u.d.).

PST. (2025). *Nasjonal trusselvurdering 2025*. Hentet fra pst.no: https://www.pst.no/wp-content/uploads/2026/01/Nasjonal-trusselvurdering-2025.pdf

RVTS øst. (u.d.). Hentet fra Radikalisering og voldelig ekstremisme : https://rvtsost.no/fagomraader/radikalisering

sikkerhetstjeneste, P. (2025).

SSB.no. (2025). *ssb.no*.

Svendsen. (2021). *Unibok*. Hentet fra Psykologi: https://les.unibok.no/#aschehoug/9788203319952/5113/66

Svendsen, T. F. (2022). *Unibok.no*. Hentet fra Psykologi 2, VG2/VG3: https://les.unibok.no/#aschehoug/9788203411588/4712/45

Utveier. (u.d.). Hentet fra Radikalisering og ekstremisme: https://www.utveier.no/

Wikipedia. (2020, Mai 15). Hentet fra Triangulering (forskning): https://no.wikipedia.org/wiki/Triangulering_(forskning)